

Handläggare
Anders Lundin
0850828861
anders.lundin@stockholm.se

Till
MMD vid Nacka tingsrätt

Tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Stockholm kommun

Yttrande i mål nr M 1167-20

Miljö- och hälsoskyddsämnden (*nämnden*) har getts tillfälle att yttra sig över Stockholm Exergis yttrande den 2022-04-22 aktilagade 184 och får anföra följande.

Nämndens inställning

Nämnden tillstyrker att tillstånd ges till den ansökta verksamheten med de förslag till villkor som föreslås av bolaget med följande justeringar och tillägg.

Villkor 5

Bolagets andrahandsyrkande om förbud mot muddring under perioden 1/3-15/6 ska föreskrivas som villkor.

Vidare ska villkor med maximala halter för bly, kadmium, kvicksilver, nickel och arsenik föreskrivas.

Villkor 7

Villkoret ska kompletteras med förbud mot pålning mellan 1/3 och 15/6.

Utredningsvillkor U1

Villkoret ska kompletteras med analys av PFAS, och då i synnerhet kortkedjiga varianter, av det utgående vattnet. Kan det konstateras

Miljö- och hälsoskyddsämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
start.stockholm/miljoforvaltningen

Information om behandling av personuppgifter

Miljö- och hälsoskyddsämnden i Stockholms stad är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Vi behandlar dina personuppgifter för att kunna handlägga och utreda ärenden, fatta beslut och kommunicera handlingar med dig. Läs gärna hela vår information om behandling av personuppgifter på start.stockholm/dataskydd-miljoforvaltningen. Där beskriver vi dina rättigheter och hur vi samlar in och behandlar dina personuppgifter.

att PFAS ämnen förekommer ska bolaget föreslå åtgärder och begränsningsvärde för att motverka att PFAS-föreningar sprids.

Provisorisk föreskrift P1

Föreskriften ska justeras så att den del av kondensatet som släpps ut till Saltsjön 10 av 12 månader under ett kalenderår som månadsmedelvärde högst får innehålla angivna halter.

Följande halter ska föreskrivas, i enlighet med Länsstyrelsens yrkande.

Ämne	Månadsmedelvärde
Total suspenderat material (TSS)	5 mg/l
Ammoniumkväve	7,5 mg/l
Arsenik	5 µg/l
Kadmium	0,5 µg/l
Krom	5 µg/l
Koppar	15 µg/l
Kvicksilver	0,2 µg/l
Bly	5 µg/l
Zink	25 µg/l
Nickel	5 µg/l
pH	6-11

Provisorisk föreskrift P2

Föreskriften ska kompletteras med krav på att riktvärden vid utsläpp till recipient av renat länshållningsvatten ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Provisorisk föreskrift P3

I den provisoriska föreskriften P3 ska utsläppet av kvicksilver begränsas till 1,5 µg/m³ ntg. För det fall domstolen väljer att fastställa slutliga villkor för kvicksilver vidhåller nämnden sitt tidigare yrkande på en begränsning till 1 µg/m³ ntg¹.

Verkställighet

Nämnden vidhåller att bolagets yrkande om omedelbar verkställighet ska avslås.

Grunderna för nämndens inställning

Nämnden kan konstatera att flera av nämndens tidigare yrkanden har blivit tillgodosedda.

Nedan kommenterar nämnden de förslag till villkor som berörts i tidigare yttranden:

Villkor 2

¹ Normal torr gas

Bolaget har kompletterat villkor 2 med provtagning efter muddring. Villkoret kan därför accepteras.

Villkor 4

Villkorsförslaget har justerats så att det nu tydliggörs att skyddsskärm så långt som möjligt ska användas vid muddring i den inre delen av det blivande hamnområdet. Villkoret accepteras.

Villkor 5

Nämnden har yrkat att det tidigare villkoret 3 (skyddsåtgärder vid muddring) kompletterades med följande mening: Muddring får inte ske under perioden 1/3-15/6. Bolagets andrahandsyrkande till villkor 5 innehåller nu skrivning om att muddring inte får ske under perioden. Nämnden yrkar att ett tillägg till villkoret görs i enlighet med bolagets andrahandsyrkande.

Bolaget har justerat villkoret så att bidraget av suspenderade ämnen inte får överstiga 25 mg/l som riktvärde på ett avstånd av 300 meter från arbetsområdet. I denna kontrollpunkt får bidraget aldrig överskrida 50 mg/l. Bolaget uppger även att ett larmvärde på nivån 15 mg/l kommer att anges i kontrollprogrammet.

Bolaget yrkar på att endast suspenderat material ska utgöra villkor i tillståndet och menar att de gränsvärden för halter i sediment i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten har beaktats i utförda utredningar, se bilaga 3 till bolagets bemötande 2021-11-05. Det nya villkorsförslaget med riktvärde och larmvärde inom egenkontrollen innebär sammantaget, enligt bolaget, att risken för ett överskridande av nivån 9 mg/l är liten. Bolaget menar att den simulering som nämnden hänvisar till avser ett värsta-fallscenario som sannolikt inte kommer att inträffa. Någon risk för att gällande miljökvalitetsnorm inte ska kunna uppnås, eller för att möjligheten att uppnå denna ska äventyras, föreligger inte enligt bolaget.

Bolaget har enligt nämnden fortfarande inte visat att verksamheten inte medför ett äventyrande eller försämring av miljökvalitetsnormerna. Som nämnden har framfört tidigare saknas det simuleringar vid de halter av suspenderade ämnen som villkorskonstruktionen tillåter. Detta gäller även de nya förslagen. Det går därför inte att bedöma vilka halter av skadliga ämnen, bland annat tungmetaller, som den föreslagna villkorsregleringen kan komma att tillåta. I avsaknad av simuleringar tyder utredningen, såsom nämnden tydliggjort i tidigare yttranden, på att gränsvärdena för maximala halter riskerar att överskridas i vart fall vad gäller bly.

Av Havs- och vattenmyndighetens vägledning² framgår att de maximalt tillåtna koncentrationerna enligt föreskrifterna är framtagna i syfte att kunna bedöma risker för akuta effekter, såsom dödlighet. Gränserna ger alltså uttryck för en nivå där en negativ påverkan, även dödlighet, riskerar att uppstå redan vid kortvariga överskridanden. I princip ska ett överskridande vid ett mättillfälle medföra att statusen ska sänkas till icke godkänt.

Mätpunkten där det finns risk för att det uppstår ett överskridande av gränsvärdet för bly³ ligger 1000 meter från verksamhetsområdet. Risker för akuta effekter uppstår alltså inte bara inom det begränsade området där muddringen pågår utan en bit ut i den aktuella vattenförekomsten. Såsom bolaget framfört i sina yttranden har EU-domstolen konstaterat att ett överskridande vid en representativ övervakningspunkt i vattenförekomsten i sig kan innebära en otillåten försämring.⁴

De villkor bolaget föreslår hindrar därmed inte att muddringen medför en otillåten påverkan på vattenförekomsten i strid med bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer. Rent konkret riskerar muddringen baserad på nuvarande utredning och villkorsförslag att medföra akuta skador på vattenlevande organismer i vattenförekomsten. Eftersom en sådan risk finns saknar praxis om att endast en reglering av suspenderade ämnen är tillräcklig, relevans i detta fall. Namnden anser inte att muddringen kan tillåtas med det underlag och de villkorsförslag som har presenterats av bolaget.

Att provsvar gällande aktuella halter inte går att få omedelbart är inte ett skäl i sig för att inte föreskriva haltvillkor. Gällande ytterligare möjliga skyddsåtgärder tolkar nämnden bolagets sammantagna inställning som att det i princip inte återstår några ytterligare effektiva skyddsåtgärder att vidta förutom det bolaget redan avser att tillämpa. Det som återstår är därför att muddringen stoppas när halterna blir för höga. Det ankommer i den situationen på verksamhetsutövaren att i sin egenkontroll beakta fördröjningen med provsvar och utifrån det tillämpa lägre larm- och stoppvärden så att muddringen hinner stoppas innan haltvärden överskrids.

Nämnden vidhåller därför att villkor 5 (suspenderade ämnen från arbeten i vattenområde) ska kompletteras med förslag till gränsvärden för de ämnen som riskerar att frigöras i samband med

² Miljögifter i vatten – klassificering av ytvattenstatus, Havs- och vattenmyndighetens vägledning för tillämpning av HVMFS 2013:19, s 36, avsnitt 8.1

³ Se tjänsteutlåtande till nämndens förra yttrande beslutat den 22 februari 2022, s 14

⁴ Jämför Eu-domstolens avgörande i mål C-535/18, p 111-119 om att ett överskridande av gränsvärden vid en representativ övervakningspunkt kan innebära en otillåten försämring.

muddring, såväl partikelbundna som lösta och som riskerar påverka råvattentäkten eller innebär att en miljökvalitetsnorm inte kan innehållas. Maximalt tillåtna koncentrationer enligt HVMFS 2019:25 ska tillämpas som villkor för de ämnen där gränsvärden finns att tillgå, vilket omfattar bly, kadmium, kvicksilver, nickel och arsenik. Särskilt ifråga om bly ska detta regleras som villkor då miljökvalitetsnormen riskerar överskridas. Allt enligt vad nämnden tidigare anfört.

Nämnden har dock inga invändningar mot att det som alternativ till gränsvärden i villkor istället anges lägre halter i form av riktvärden med skyldighet att stoppa muddringen tills nya prover visar att halterna sjunkit till en nivå där muddringen bedöms få fortsätta. Nivån för sådana lägre riktvärden behöver i så fall tas fram av bolaget.

Tidigare villkor 7 Arbeten i vatten - pålning

Nämnden vidhåller sin tidigare ståndpunkt att villkor 7 ska kompletteras med ett förbud mot pålning mellan 1/3-15/6. Motiven för den föreslagna perioden framgår av vad som tidigare anförts i ärendet.

Villkorsförslag 11 + U3 och P3

Bolaget har accepterat att de förslag till begränsningsvärden för utsläpp till luft som tidigare föreslagits, förutom för kvicksilver. Bolaget motiverar bland annat sitt föreslagna begränsningsvärde med att det motsvarar vad som tidigare föreskrivits för andra anläggningar med liknande bränsle. Det är viktigt att inte bara titta på vad andra anläggningar fått för villkor, utan även vad anläggningarna klarar för utsläppsvärden. Som nämnden tidigare angett släppte KVV8 (Värtaverket) ut $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{ntg}^5$ som årsmedelvärde under 2020. För 2021 är motsvarande värde $0,68 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{ntg}$. Den nya pannan som planeras i Lövsta ska kunna nå liknande utsläppshalter.

Nämnden kan acceptera en utredningsperiod enligt bolagets förslag U3 men att den provisoriska föreskriften P3 begränsar utsläppet av kvicksilver till $1,5 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{ntg}$. För det fall som domstolen väljer att fastställa slutliga villkor för kvicksilver vidhåller nämnden sitt tidigare yrkande på en begränsning till $1 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{ntg}$.

Utredningsvillkor U1 och provisorisk föreskrift P1, utsläpp till vatten

⁵ Ntg betyder normaltorr gas

I Stockholm Exergis reviderade förslag ersätts det tidigare villkoret om utsläpp av rökgaskondensat till vatten med ett utredningsvillkor U1 med riktvärden för utsläpp.

Nämnden godtar förslaget om ett utredningsvillkor med tillhörande prøvotidsvillkor avseende utsläpp av rökgaskondensat, men vidhåller att konstruktionen med ett årsmedelvärde och riktvärde ger en allt för stor töjmån, vilket riskerar skada på vattenförekomsten. Haltvillkoret ska istället uttryckas som månadsmedelvärden som ska anses uppfyllt om minst 10 av 12 uppmätta månadsmedelvärden under ett kalenderår underskrider det föreskrivna månadsmedelvärdet.

De halter som föreslås är förutom bly och kvicksilver är fortfarande långt ifrån vad som kan betraktas som acceptabla även under en utredningstid. Som tidigare redovisats kan kvicksilverhalten öka med 21 % i vattenförekomsterna Strömmen och Saltsjön till följd av tillförseln av processvatten. Nämnden bedömer att en ökning av halten kvicksilver i vatten med 21 % innebär en otillåten försämring av statusen för kvicksilver i recipienten.

Nämnden vidhåller därför tidigare yrkande att villkor för prøvotiden ska föreskrivas som åtminstone säkerställer att nuvarande status inte försämras eller möjligheten att nå god status inte äventyras. Bolaget jämför med sitt föreslagna prøvotidsvillkor med vad KVV8:s prøvotidsvillkor vad gäller utsläpp till vatten. Att endast jämföra vad andra liknade anläggningar har fått för utsläppsvillkor har en viss relevans, men viktigare är att jämföra vad de faktiska utsläppen är och vad som är tekniskt, ekonomiskt möjligt och naturligtvis miljömässigt motiverat.

Nämnden instämmer med Länsstyrelsens yrkade halter för prøvotiden ska tillämpas enligt följande:

Ämne	Månadsmedelvärde
Total suspenderat material (TSS)	5 mg/l
Ammoniumkväve	7,5 mg/l
Arsenik	5 µg/l
Kadmium	0,5 µg/l
Krom	5 µg/l
Koppar	15 µg/l
Kvicksilver	0,2 µg/l
Bly	5 µg/l
Zink	25 µg/l
Nickel	5 µg/l
pH	6-11

Yrkade halter enligt ovan betraktas som acceptabla under en utredningstid baserat på bedömning av beräknat haltpåslag av

kvicksilver i Strömmen. Beräkningar av haltpåslag enligt nedan redovisning är baserade på bolagets angivna antaganden om ett processvattenflöde om ca 742 000 m³/år maxflöde och ett flöde från Strömmen om ca 5 793 472 000 m³/år (enligt komplettering 2020-10-06).

	Halt Hg i processvatten µg/l	Årligt utsläpp (kg/år)	Nuvarande halt vid Kastellholmen	Haltändring vid påverkan av processvatten (%)
Halt redovisad av bolaget baserat på analys från liknande anläggningar	1,4 µg/l	1,05	0,001	21 %
Provisorisk föreskrift P1	2 µg/l	1,48	0,001	26 %
Yrkat av Lst	0,2 µg/l	0,15	0,001	3 %

Sedan prövningen startade har det kommit till nämndens kännedom att kortkedjiga PFAS föroreningar kan förekomma i bl.a. sotvatten från förbränningsanläggningar. Normalt skickas sotvatten för destruktion. Det finns dock risk att dessa PFAS-ämnen även kan finnas i andra typer av vatten från en förbränningsanläggning, i exempelvis rökgaskondensat.

Bolaget behöver därför under utredningstiden även undersöka förekomsten av PFAS, och då i synnerhet kortkedjiga varianter, i utgående vatten och i förekommande fall föreslå åtgärder och begränsningsvärde för att motverka att PFAS-föreningar sprids. Kravet på utredningarna bör inrymmas i utredningsvillkoret U1.

Dagvattenhantering, tidigare villkor 18, nu prøvotidsvillkor U2 och provisorisk föreskrift P2.

Bolaget har valt att göra om det tidigare villkor 18 till ett utredningsvillkor med vidhängande prøvotidsföreskrift. Nämnden accepterar bolagets förslag till prøvotid med vidhängande föreskrift.

Länshållningsvatten

Av nya och justerande åtaganden framgår att länshållningsvatten som uppstår till följd av att grundvatten och nederbörd når schakter ska samlas upp och vid behov renas innan det släpps till recipient. Vid utsläpp till recipient ska riktvärden för utsläpp av renat länshållningsvatten tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Nämnden yrkar att riktvärden vid utsläpp till recipient av renat länshållningsvatten ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Detta ska regleras genom ett tillägg till villkor P2.

Villkor 20 (buller från verksamheten)

Bolaget motsätter sig att begränsningsvärden vad avser buller meddelas för Kyrkhamns friluftsområde. Bolaget kan acceptera nämndens andrahandsyrkande att domstolen bör lämna möjligheten till tillsynsmyndigheten att vid behov meddela ytterligare villkor och försiktighetsmått för att begränsa verksamhetens bullerpåverkan i Kyrkhamns friluftsområde.

Nämnden accepterar att tillsynsmyndigheten ges delegation enligt skrivning i nämndens yttrande beslutad den 22 februari 2022.

Villkor 21, Naturvärden

Bolaget har accepterat nämndens yrkanden på kompensationsåtgärder m.m.

Nämnden accepterar därför bolagets skrivning.

Förorenad mark

Nämnden har anfört att frågan om skyddsåtgärder för efterbehandling så långt som möjligt ska hanteras inom ramen för prövningen. Tillsynsmyndigheten ska, enligt nämnden, ges delegation att meddela ytterligare villkor vad avser hanteringen av markföroreningar. Det ska enligt nämnden i villkor regleras att verksamheten endast får bedrivas om efterbehandlingen av området har godkänts av tillsynsmyndigheten.

Bolaget har föreslagit att ett bemyndigande ges till tillsynsmyndigheten vad avser förorenad mark. Nämnden accepterar förslaget till bemyndigande i frågan om hantering av markföroreningar.

RDF bränsle

Nämnden anser att det är angeläget att Stockholm Exergi åtar sig att sträva mot att snarast möjligt fasa ut användning av RDF-bränslen som innehåller plast.

Nämnden vidhåller det som tidigare anförts i frågan.

Kontrollprogrammet

Nämnden har anfört att mätningar av turbiditet samt vattenkvalitet ska ske i hela vattenpelaren.

Bolaget åtar sig att turbidetsmätningarna ökas från tre till fyra nivåer i vattenpelaren; en meter under vattenytan, en meter ovan språngskiktet, en meter under språngskiktet och en meter ovan botten. Nämnden accepterar bolagets skrivning

Nämnden anser att det av kontrollprogrammet ska framgå vilka åtgärder som ska vidtas om något av begränsningsvärdena överskrids. Stockholm Exergi har ingen invändning mot

remissmyndigheternas förslag och anser att frågan kan hanteras i samråd med tillsynsmyndigheten inom ramen för kontrollprogrammet. Namnden accepterar bolagets förslag om att hantera detta inom ramen för kontrollprogrammet.

Nämnden har anfört att stopp och larmvärden ska tillämpas på maximalt uppmätta halter i ett enskilt prov. Namnden vidhåller det som tidigare anförts i frågan då bedömning av medelhalter kan medföra att risk för föroreningsspridning och potentiell miljöskada underskattas.

Verkställighet

Stockholm Exergi har fortsatt yrkat verkställighet med hänvisning till att det finns ett behov av att komma igång så fort som möjligt.

Nämnden vidhåller att verkställighetsförordnande inte ska meddelas i detta ärende. Skälen har anförts i tidigare yttranden.

SLUT.

Enligt delegation.

Anna Hadenius
Förvaltningsdirektör